



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Mores iuuenum, virorum, & senum. Capvt III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

quos, honesta, & legitima dicere oportet, an cum plebe bellua multorum capitum, cum qua negotium tractare difficillima res omnium. Neque vero satis est dignitatem in viris spectare, sed morum, & conditionis, & ingenij rationem habere oportet: prudenter igitur Aristoteles in Rhetorica agit de moribus iuuenum, & senum, & virorum, quæ ego hic in tuam subijcio.

parui fiant: Senes exandescunt imbecillius; viri moderatius.

Iuvenes studiosi sunt honoris, & excellentiæ, & victoriæ magis, quam pecuniarum, nondum enim egestatem experti sunt. Senes sunt vitæ appetentes, maxime extremo tempore, quia cupiditas est rei absentis, & quominus est vitæ, eo magis desiderant.

Iuvenes, vt plurimum non sunt malis moribus, quod non sint veteratores; Senes contra, sunt magis versipelles, vt omnia in partem rapiant, viri sunt in utroque moderatores.

Iuvenes sunt crudeli, quia nondum in multis decipri; Senes suspiciosi, quia magis periti: Viri, neque leuiter credunt, neque omnibus detrahunt fidem.

Iuvenes sperant multa, quia futuri multum habent: Senes timent omnia, etiam tuta: Viri, neque nimis confidunt, neque nimis timent.

Iuvenes sunt verecundi, & facile erubescunt: Senes duritiorem habent frontem: Viri, neque omnino verecundi, neque sine aliquo rubore sunt.

Iuvenes honesta præferunt vtilibus: Senes necessaria honestis, Viri mediocritatem obtinent inter parsimoniam, & luxuriam.

Iuvenes curiosi sunt sodalium, gaudent nimis consuetudine: Senes non ita: Viri mediocriter.

Iuvenes in omnibus serè sunt nimij, nimis amant, nimis oderunt, tum putant se scire omnia: Senes peccant defectu, & putant quidem, sciunt autem nihil: Viri, neque amant, neque oderunt effusius, sed oderunt quasi amaturi, & amant quasi odia habituri.

Iuvenes misericordes sunt, sua enim innocentia cæteros merentur: Hoc ipsum vitis, & sensibus conuenit.

Iuvenes ridet lubenter, & sunt faceti: Senes plerunque odere ridiculos: Viri sectantur mediocritatem: Hæc paucis Horatius complexus est.

Actus cuiusque notandus sunt tibi miris, Horatio
Mobilibusque decor, maturus dandus, & an- in att-
nis
Reddere, qui voces in se scit puer, & pædi cer-
to
Signat humum, gessit paribus colludere, &
iram
Colligit, ac ponit temperè, & mutat in ho-
ras.

Mores iuuenum, virorum, & senum.

CAPVT III.

Hieronymus in Ecclesiastem cap. 12. paucis adolescentiam definiens, huic adiungit comitem stultitiam. Chrysostomus epist. 3. ad Olympiadem ait, hæc ætate ingentem esse libidinum tempestatem, magnam vero rationis imbecillitatem. Η πολλή τ' επιθυμία ζάλη, ἀδενέδερ' ὁ λογισμός. Similiter Ambrosius de Abel, & Cain lib. 1. cap. 3. Iuuentutem variarum illecebris passionum feruere. Sed vbi maturior ætas accesserit, tanquam pubescentis læsciuiæ tempestate discussa tranquillitatem refundi, & in quodam portus quietos læsæ animæ nauigium subducere. Bassilius in cap. 3. Isaïæ, pluribus iuuentutis mores describit. Plato lib. 7. de legibus, facit puerum quauis bestia intractabiliorem his verbis, ὃ πᾶσι πάντων θηρίων ἐστὶ δούτα μετα χειριδότητον, ὅσα γὰρ ἐχει πηγῆν πὲρ φρονεῖν μήπω κατηρητομένην ἐπιβουλοῦ, καὶ ἀξιμῶ, καὶ ὑβριστότατον θηρίων γίγνεται.

Iuvenes sunt cupidi, & parati ad efficiendâ, vitæ concipiuerint, sectatores voluptatum, & in horas mutabiles, fastidiosi in cupiditatibus, & celsriter quidem, & valde concupiscunt, statim verò sedantur, vehementes sunt eorum impetus, sed non diuturni: cuiusmodi eorum sitis, & famessat senum cupiditates, partim decrescunt, partim languescunt, quare luxuri sunt auidi, & remissis voluptatibus luero seruiunt, viri mediocriter se habent ad voluptates.

Iuvenes sunt iracundi, statim exandescunt, maxime si propter studium honoris.

φιλοτιμία
ἀπὸ ἁπλοῦ
πρὸς τὸ ἐξ
πιδόματι
Horat.
amata ne-
lino, eror
per in
Quæ dicit
ἀξιμῶ
I alibi ex-
arsis dicta
violencia,
Turpia.

Imberbis iuuenis, tandem custode remora,
Gaudet equis, canibusque, & aprici gramine
campi:

Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Vili in tardus prouisor, prodigus aris,
Sublimis, cupidusque. & ama a relinquere
pernix:

Conuersis studijs: atas, animusque virilis
Quarit opes, & amicitias: inseruit honori:
Commisisse cauet, quod mox mutare labores:
Multa enim circumueniens incommoda:
vel quo

Quarrit, & inuentis miser abstinet. & times
viti,
Vel quod res omnes timida, gelidæque mini-
strat.

Dilator, spe longus, inors inuidusque futuri:
Difficilis, querulus, laudator temporis acti,
Se puero, Censor, Castigatorque minorum.

Et hæc quidem aurea, Aristotelique, & Ho-
ratiij digna iudicio: sed tamén ingenia ple-
runque in consuetudine, & vitæ ratione, at-
que institutis ita mutantur, vt inueniantur
senes pueri, & pueri senes: Hoc erit prudentis
oratoris animaduertere. Ex his, quæ dicta sunt
colliges, vt plurimum iuuenum animos ille-
cebra gloriæ titillandos, temperandum ali-
quando in eorum leuioribus vitijs, expectan-
dum tantisper donec iracundiæ, & cupiditates
deferuefcant, nihil cum cupidis agi, defecatis
emotionibus animi, omnia futura remissiora,
contra torrentem non esse luctandum. At si
indomitæ libidines fuerint, & maior in dies
audacia, præcipuè in agrestibus animis, vt non
modo temporis longinquitate non mirefcant,
sed obfirmatæ malitiæ incrementis serpat la-
tius: efficiendam, vt qui lenitatem contem-
pserunt, feueritatis aculeos sentiant. Solent e-
nim simillima ingenia, vt muscæ aceto, sic fe-
ueritate excitari, aut ad exemplum ariorum
frangi, si modo curuari non possunt. Apud
senes maxime spectanda erit vtilitas, pecuniæ,
prædiorum, opulentia, & omnium commo-
dorum ad viram accessio. Apud viros,
vt ipsi rationem audiunt, oratio
erit ex honestate, & vtili-
tate temperan-
da.

Mores secundum conditionem.

CAPVT IV.

Nobiles omnino sunt honoris cupidi, Ita
enim compositum est hominum ingen-
um, vt ea, quæ habent, studiosius qua-
rant, & accumulunt: At nobilitas est dignitas
quædam, & honor maiorum, quo fit, vt aliū,
atque alium honorem semper appetant. Idē
quoque facile contemnunt, sunt enim fasti-
diosi stomachi. Diuites sunt sæpè contuma-
ces, contumeliosi, delicati, ob mollitiem, & fe-
licitatis ostentationem arrogantes, apud quos
difficile est agere, nisi torrens fortunæ virtute
reprimatur. Sed licet apud Theophrastum vi-
dere elegantissimos harum personarum cha-
racteres.

Nobilium
mores.

Mores plebis.

Mores plebis describunt summi artifices,
Plato, Salust. Cornelius Tacitus, Seneca, Xe-
nophon.

Platoni dicitur, bellua multorum capitum.
ἄριον πολυκέφαλον.

Xenophonti ἀχάριστον, ἀμὸν, ἐάσκαλον, ἀ-
παιδέυτον, multitudo, inquit ingrata, crude-
lis, infida, imperita.

Cornelius ait, vulgi sunt impigræ lingua,
ignauī animi.

Liuius, priuata cuique stimulatio, vile de-
cus publicum.

Salustius, multitudo vulgi magis more,
quàm iudicio, post alium alius, quasi prudenti-
torem sequitur.

Item. Natura inuidum vulgus ægris ocu-
lis alienam felicitatem intuetur.

Ingenio est mobili sediciosum, atque dis-
cordiosum, cupidum nouarum rerum, quieti,
& otio aduersum, aut seruit humilium, aut su-
perbe dominatur: Hæc, & alia Lipsius. Apud
huiusmodi homines, nisi prius bonis moribus
excolantur, difficillima est omnino oratio, v-
bi nulla ratio: Itaque in istis, & similibus
fatius conticescere, quàm sine fructu, & sæpè
cum maximo periculo verba facere. Tentan-
da sunt etiam nonnancquā remedia feueriora,
vbi minime profunt lenia. Sed hæc tenus de mo-
ribus personæ.

Iam in deliberatio genere spectandus se-
quitur post efficientem finis, & is, honestas

G g g g 2 cum